

ΓΕΙΑΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑ»
ΕΣΔΝΕ

Τόμος 32, Τεύχος 3
Ιούλιος – Σεπτέμβριος 1993

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ
ΝΟΣΗΛΕΥΤΡΙΩΝ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η Οδύσσεια της Νοσηλευτικής και η αναζήτηση της Ιθάκης
2. Νοσηλευτική φροντίδα ηλικιωμένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα
3. Η συμβολή της οικογένειας στην ψυχική υγεία του παιδιού
4. Διεθνές πρόγραμμα μελέτης νομοθετικής ρύθμισης της νοσηλευτικής
5. Ποιότητα, κόστος και νοσηλευτική (συνέχεια)
6. Πανελλήνια Συνδιάσκεψη για την κατάρτιση νοσηλευτών στην Ογκολογική Νοσηλευτική
7. Νοσηλευτική και HIV/AIDS. Επικέντρωση στην κοινότητα/φροντίδα στο σπίτι
8. Μετά το Συνέδριο

CONTENTS

1. The Odyssey of Nursing and the search for Ithaka
2. Nursing care of the elderly in the European Community
3. Contribution of the family to the child's mental health
4. International Regulation of Nursing. International Council of Nurses (I.C.N.)
5. Quality, costs and nursing translation (continued)
6. Greek National Conference on the Oncological Training of Nurses
7. Nursing and HIV/AIDS. Focus on community/care at home
8. After the Conference

NOSSILEFTIKI

QUARTERLY PUBLICATION OF THE
HELLENIC NATIONAL GRADUATE NURSES ASSOCIATION

Vol 32, No 3
July – September 1993

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ

Εθνικός Σύνδεσμος
Διπλωματούχων Νοσηλευτριών - Νοσηλευτών
Ελλάδος
Πύργος Αθηνών, Γ' κτίριο, 2ος όροφος
Μεσογείων 2, 115 27 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 77 02 861

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ε. Αγιώτου - Δημοπούλου
Ε. Γουλιά
Α. Καλοκαιρινού
Μ. Μαλγαρινού
Α. Παπαδαντωνάκη
Ε. Πατηράκη
Α. Πορτοκαλάκη
Α. Ραγιά
Ε. Χαραλαμπίδου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαρία Μαλγαρινού
Επίτ. Καθηγήτρια ΤΕΙ Αθηνών
Πύργος Αθηνών - Γ' Κτίριο
2ος όροφος - 115 27 ΑΘΗΝΑ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φωτοστοιχειοδεσία - Σχεδιασμοί
Εξώφυλλο - Εκτύπωση

Κ. & Γ. ΖΕΡΜΠΙΝΗ Ο.Ε.
Κεντρικό : Χαριλάου Τρικούπη 73, Αθήνα, Τηλ. 36 14 741
Εργοστάσιο : Σουλίου 10, 'Αγ. Δημήτριος, Τηλ. 99 42 382
Βιβλιοπωλείο : Μικράς Ασίας 76, Γουδί, Τηλέφ. 77 98 654

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Νοσηλεύτριες/ές-Σπουδάστριες/ές ...	2500 δρχ.
Οργανισμοί-Εταιρείες-Βιβλιοθήκες ..	4500 δρχ.
Εξωτερικού	40 \$
Τιμή τεύχους	750 δρχ.
Τιμή τευχών 1990, 1991	600 δρχ.
» » 1985 - 1989	500 δρχ.
Παλαιότερα τεύχη	400 δρχ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η Οδύσσεια της Νοσηλευτικής και η αναζήτηση της Ιθάκης	125
Στ. Παπαμικρούλη	
2. Νοσηλευτική φροντίδα ηλικιωμένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα	134
Β.Α. Λανάρα	
3. Η συμβολή της οικογένειας στην ψυχική υγεία του παιδιού	139
Α. Ραγιά	
4. Διεθνές πρόγραμμα μελέτης νομοθετικής ρύθμισης της νοσηλευτικής	149
Αθηνά Καλοκαιρινού-Αναγνωστοπούλου	
5. Ποιότητα, κόστος και νοσηλευτική (συνέχεια) ...	154
Μετάφραση: Γ. Πιερράκος, Α. Χατζηνικολάου	
6. Πανελλήνια Συνδιάσκεψη για την κατάρτιση νοσηλευτών στην Ογκολογική Νοσηλευτική	159
Χρ. Πλατή	
7. Νοσηλευτική και HIV/AIDS. Επικέντρωση στην κοινότητα/φροντίδα στο σπίτι	162
Μετάφραση: Ε. Αγιώτου-Δημοπούλου	
8. Μετά το Συνέδριο	167
Στέλλα Μεγάλου Κοπριτέλλη	

CONTENTS

1. <i>The Odyssey of Nursing and the search for Ithaka</i>	125
St. Papamikrouli	
2. Nursing care of the elderly in the European Community	134
V.A. Lanara	
3. Contribution of the family to the child's mental health	139
A. Raya	
4. International Regulation of Nursing. International Council of Nurses (I.C.N.)	149
Athina Kalokerinou-Anagnostopoulou	
5. Quality, costs and nursing tranilation (continued)	154
G. Pierakis, A. Chatzinikolaou	
6. Greek National Conference on the Oncological Training of Nurses	159
Ch. Plati	
7. Nursing and HIV/AIDS. Focus on community/care at home	162
E. Agiotou-Dimopoulou	
8. After the Conference	167
S. Megalou Kopriteli	

Πανελλήνια Συνδιάσκεψη για την κατάρτιση νοσηλευτών στην Ογκολογική Νοσηλευτική Ερμιόνη Αργολίδος 2 - 4 Μαΐου 1993

Στα πλαίσια του Προγράμματος «Η Ευρώπη κατά του Καρκίνου» πραγματοποιήθηκε Πανελλήνια Συνδιάσκεψη με διεθνή συμμετοχή στην Ερμιόνη Αργολίδος (Πόρτο - Υδρα), στις 2 έως 4 Μαΐου 1993.

Τη Συνδιάσκεψη οργάνωσε το Τμήμα Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και έλαβαν μέρος περί τους 120 συνέδρους νοσηλευτές, οι οποίοι προέρχονταν από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, από όλα τα Νοσοκομεία και τα Τεχνολογικά Ιδρύματα Εκπαίδευσης Νοσηλευτών της Ελλάδος, συμπεριλαμβανομένων των νοσηλευτών που παρακολούθησαν το πρόγραμμα κατάρτισης στην ογκολογική νοσηλευτική και αυτών που το παρακολουθούν τώρα.

Τη σύνδεση των Συνέδρων αποτελούσαν Καθηγητές Πανεπιστημίου, Διευδύντριες Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων, Τομεάρχες, Προϊστάμενοι, Υπεύθυνοι Νοσηλευτές και Εκπαιδευτές.

Οι εργασίες της Συνδιάσκεψης άρχισαν με την εναρκτήρια ομιλία του κ. T. Keighley, Περιφερειακού Διευθυντή Νοσηλευτικής της Υγειονομικής Περιφέρειας Yorkshire του Η.Β. με θέμα: Ογκολογική νοσηλευτική - Πρόκληση και προοπτικές, (Challenges for cancer nursing). Ο κ. Keighley τόνισε την αλλαγή νοοτροπίας στον τρόπο παροχής νοσηλευτικής φροντίδας με σημείο αναφοράς στη φιλοσοφία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας «Υγεία για όλους το 2000», τη συνολική εκτίμηση των αναγκών της χώρας του, και το δημογραφικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ειδικότερα η Ευρώπη από τη μείωση των γεννήσεων και τη γήρανση του πληθυσμού της, παράγοντας που συντελεί στην αύξηση της ζήτησης των υπηρεσιών υ-

γείας. Αναφερόμενος στη νοσηλευτική φροντίδα των καρκινοπαθών ασθενών είπε ότι παρατηρείται αύξηση της κατανάλωσης των πόρων και τούτο γιατί οι προηγμένες λύσεις που χρησιμοποιούνται στοχεύουν στην παράταση του χρόνου ζωής και ίσως λιγότερο στη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης περίθαλψης, αλλά και στην πλήρη κάλυψη των υγειονομικών αναγκών του πληθυσμού.

Τόνισε επίσης ότι η επικρατούσα τάση για ανάπτυξη της νοσηλείας στο σπίτι προωθείται, επειδή η συμμετοχή του οικογενειακού και φιλικού περιβάλλοντος του ασθενή καλύπτει τον μεγαλύτερο όγκο της φροντίδας. Ο ομιλητής έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στον τοπικό σχεδιασμό και στην κατανομή των πόρων προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα σε τοπικό επίπεδο. Τελειώνοντας ο κ. Keighley είπε «στα μάτια του καρκινοπαδούς ο νοσηλευτής κατέχει ξεχωριστή θέση και πρέπει να την κατέχει».

Στη συνέχεια απηύδηναν χαιρετισμό, από πλευράς Υπουργείου Υγείας η κ. Παγκράτη, Διευδυντής Πρόληψης και Προαγωγής Υγείας, η υπεύθυνος του τομέα Ογκολογικής Νοσηλευτικής του Εθνικού Συνδέσμου Νοσηλευτών Ελλάδος (ΕΣΔΝΕ) κ. Στέλλα Πισπιρίκου, ο Πρόεδρος του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου και συντονιστής των προγραμμάτων «Ευρώπη κατά του Καρκίνου» κ. Καραγκούνης, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Σχολής Ογκολογίας κ. Ασημακόπουλος, και η κ. Γεωργούλη, υπεύθυνος όλων των προγραμμάτων της ΕΟΚ. Η κ. Γεωργούλη μίλησε για το πρόγραμμα «Ευρώπη κατά του Καρκίνου» και παρουσίασε διαχρονικά τις δραστηριότητες της Κοινότητας τονίζοντας ότι ο στόχος για μείωση του καρκίνου

κατά 15% μέχρι το 2000 μπορεί να επιτευχθεί μόνο με ειδικά εκπαιδευμένα άτομα. Η Επιστημονική Υπεύθυνος του προγράμματος Ογκολογικής Νοσηλευτικής, και Πρόεδρος της Συνδιάσκεψης κ. Βασιλική Λανάρα αναφέρθηκε στα προγράμματα εκπαίδευσης της ογκολογικής νοσηλευτικής στις χώρες της ΕΟΚ, τις τάσεις που επικρατούν, τα ιδρύματα που τα χορηγούν, τις αποφάσεις που πάρθηκαν αναφορικά με την ανάπτυξη κοινού προγράμματος εξειδικευμένης εκπαίδευσης νοσηλευτών, και το δοκιμαστικό πρόγραμμα (πιλότος) Ογκολογικής Νοσηλευτικής που λειτουργεί για δεύτερο χρόνο στο Τμήμα Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τελειώνοντας η κ. Λανάρα τόνισε ότι τα συμπεράσματα που θα προκύψουν από τη Συνδιάσκεψη και τις ομάδες εργασίας πιστεύεται ότι θα συμβάλλουν στη διαμόρφωση του τύπου της εκπαίδευσης στην Ογκολογική Νοσηλευτική σε όλη την Ευρώπη.

Στην ομιλία της η κ. Χριστοπούλου «Νοσηλευτική φροντίδα Καρκινοπαθών Ασθενών στο σπίτι» τεκμηρίωσε με ερευνητικά δεδομένα το επιχείρημα ότι η νοσηλεία στο σπίτι, εκτός από την ψυχολογική υποστήριξη και την άνεση που παρέχει στον ασθενή, παρέχει και σημαντικό οικονομικό όφελος. Με την προϋπόθεση ότι για να είναι η νοσηλεία αποτελεσματική απαιτείται ειδικά εκπαιδευμένο νοσηλευτικό προσωπικό.

Η επόμενη ομιλήτρια κ. Ασπασία Παπαδαντωνάκη ανέπτυξε διεξοδικά το θέμα «Υποστηρικτικά προγράμματα Ξενώνα για ασθενείς με καρκίνο στα τελικά στάδια» και αναφέρθηκε στο σχεδιασμό εξωνοσοκομειακής περίθαλψης των καρκινοπαθών με τη μορφή του Ξενώνα, στα κριτήρια που πρέπει να πληρούν οι ασθενείς προκειμένου να ενταχθούν στο σύστημα, στον έλεγχο των συμπτωμάτων τους, καθώς και στην αποτελεσματικότητα κόστους που εκφράζεται με την αύξηση της άνεσης του αρρώστου και τη μείωση των δαπανών νοσηλείας.

Η καθηγήτρια κ. Αφροδίτη Ραγιά έκλεισε τον κύκλο των ομιλιών με την περιγραφή των «Ψυχοκοινωνικών αναγκών των Καρκινοπαθών». Τόνισε ότι όλες οι προσπάθειες πρέπει να τείνουν στη διατήρηση της ισχύος και της ακεραιότητας του καρκινοπαθούς και πρότεινε ως μέθοδο επιλογής την ολιστική προσέγγιση των αναγκών του. Ανάμεσα στις συμπεπυκνωμένες και μεστές από δετικά μηνύματα έννοιες, η ομιλήτρια είπε ότι ο σεβασμός προς το

δώρο της ζωής κατέχει το πρωτείο παράλληλα με την παροχή ποιοτικών νοσηλευτικών υπηρεσιών.

Όλοι οι ομιλητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι για την παροχή αποτελεσματικής φροντίδας στους καρκινοπαθείς ασθενείς απαιτείται ειδική εκπαίδευση.

Τα βασικά ερωτήματα που απασχόλησαν και που έπρεπε να απαντηθούν από αυτή τη Συνδιάσκεψη ήταν τα εξής:

— Ποιά πρέπει να είναι η εκπαίδευση για την Ογκολογική Νοσηλευτική;

— Σε ποιο επίπεδο σπουδών θα πρέπει να διδάσκεται; στη βασική εκπαίδευση; στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση; να οδηγεί σε Master's Degree ή να αποτελεί πρόγραμμα κατάρτισης ενσωματωμένο στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση;

— Ποιό θα είναι το εκπαιδευτικό υλικό, από ποιούς θα διδάσκεται, και πώς θα ελέγχεται η ποιότητά του;

Τα ερωτήματα αυτά ανατέθηκαν σε έξη ομάδες εργασίας. Τις κατευθυντήριες γραμμές οργάνωσης και λειτουργίας των Ομάδων εργασίας ανέπτυξε στους Συνέδρους η Δρ. Χρυσούλα Λεμονίδου η οποία και τις κατεύθυνε. Οι τίτλοι των δεμάτων που επεξεργάστηκαν οι ομάδες ήταν:

Πρώτη Ομάδα : Η Ογκολογία στη Βασική Εκπαίδευση.

Δεύτερη Ομάδα : Μεταβασική νοσηλευτική εκπαίδευση στην Ογκολογική Νοσηλευτική.

Τρίτη Ομάδα : Η Ογκολογία στην Παιδιατρική Νοσηλευτική.

Τέταρτη Ομάδα : Η προστασία του προσωπικού που εργάζεται με καρκινοπαθείς ασθενείς.

Πέμπτη Ομάδα : Εξασφάλιση ποιοτικής νοσηλευτικής φροντίδας - έλεγχος πόνου.

Εκτη Ομάδα : Ανάπτυξη νέων εκπαιδευτικών υλικών για τη διδασκαλία του καρκίνου.

Τα συμπεράσματα των συζητήσεων στις ομάδες εργασίας και οι προτάσεις με βάση το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Ογκολογικής Νοσηλευτικής όπως εφαρμόστηκε από το Τμήμα Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών συνοψίζονται στα εξής:

1. Η Βασική νοσηλευτική εκπαίδευση να αρχίζει από την πρωτοβάθμια με έμφαση στο υγιές άτομο, την οικογένεια, τις ομάδες και την κοινό-

τητα στο σύνολό της συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης. Κατά την διδασκαλία Παθολογικής-Χειρουργικής νοσηλευτικής να υπάρχει ενότητα «Εισαγωγή στην Ογκολογική Νοσηλευτική» και να ακολουθεί ο καρκίνος στα επί μέρους συστήματα και ειδικότητες με κλινική άσκηση στη νοσηλευτική φροντίδα καρκινοπαθών ασθενών.

2. Η μεταβασική εκπαίδευση στην ογκολογική νοσηλευτική κρίθηκε ικανοποιητική ως προς το δοκιμαστικό πρόγραμμα που εφαρμόστηκε από το Τμήμα Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών τόσο το θεωρητικό όσο και το κλινικό μέρος συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης και έγκαιρης διάγνωσης. Οι απόψεις των Συνέδρων συγκλίνουν στα ακόλουθα:

- Να καθορισθεί μεταπτυχιακή Ειδικότητα Ογκολογικής Νοσηλευτικής διάρκειας ενός έτους.
- Να συμπεριληφθεί η Ογκολογική Νοσηλευτική ως ενότητα στις υπάρχουσες 4 επίσημες νοσηλευτικές ειδικότητες (παθολογική, χειρουργική, παιδιατρική, ψυχικής υγείας).
- Να καθιερωθεί εξειδίκευση ογκολογικής νοσηλευτικής παρόμοια με το εφαρμοσθέν πρόγραμμα.
- Να δεσμοδετηθεί υποχρεωτική συνεχιζόμενη εκπαίδευση και ενημέρωση για τις νέες εξελίξεις της ογκολογικής νοσηλευτικής ιδιαίτερα για τους εργαζόμενους στο χώρο της ογκολογίας.

Μετά την παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τις συζητήσεις των Ομάδων ακολούθησε γενική συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων, κατά την οποία οι σύνεδροι εξέφρασαν σοβαρές ανησυχίες για την υλοποίηση μελλοντικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, λόγω υφισταμένων αντικειμενικών δυσκολιών.

Οι προβληματισμοί που διατυπώθηκαν αφορούσαν:

- Την επίμονη έλλειψη των νοσηλευτών (τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) στα νοσοκομεία και στα κέντρα υγείας.

- Την επικίνδυνη αύξηση των βοηθών νοσηλευτών

- Το πάγωμα προσλήψεων προσωπικού στα νοσοκομεία λόγω οικονομικών περιορισμών με επακόλουθο την μη κάλυψη των θέσεων νοσηλευτών που για πρώτη φορά στον Ελλαδικό χώρο υπάρχουν αδιόριστοι.

- Την μη ισότιμη, αναγνώριση της Νοσηλευτικής με τις άλλες υπηρεσίες υγείας κ.ά.

Όμως παρά τις υπαρκτές δυσκολίες οι Σύνεδροι εξέφρασαν τη σταθερή τους απόφαση να μη σταματήσουν τις προσπάθειές τους, αλλά να προχωρήσουν και να συγχρονισθούν με τους συναδέλφους τους της Ευρώπης. Αρκεί οι νοσηλευτικές ανάγκες της Χώρας να προγραμματίζονται σωστά, να δέτονται στόχοι ρεαλιστικοί και κατορθωτοί, και τότε όχι μόνο θα συγχρονισθεί αλλά και να προηγηθεί η Ελληνική Νοσηλευτική παρά τις υπάρχουσες δυσκολίες. Η αισιοδοξία στηρίζεται στις γερές βάσεις και προϋποθέσεις που παρέχει η Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση των νοσηλευτών.

Παρόμοιες Συνδιασκέψεις για την κατάρτιση νοσηλευτών στην ογκολογική νοσηλευτική έχουν πραγματοποιηθεί στο Βέλγιο, Ισπανία, Μ. Βρετανία και τώρα στην Ελλάδα και Ιταλία.

Για την Οργανωτική και Επιστημονική
Επιτροπή της Συνδιάσκεψης

Χρυσάνθη Πλατή, Επίκουρη Καθηγήτρια
Διευθύντρια Νοσηλευτικής Υπηρεσίας
Π.Γ.Ν. Αθηνών «Ο Ευαγγελισμός»